

Leestekst 1. Eenvoudige vergrijpen steeds vaker zonder rechter afgehandeld

Deze tekst komt uit een krant. Hierbij horen vraag 1 t/m 4.

[1] Eenvoudige vergrijpen als winkeldiefstal, lichte vormen van mishandeling of vernielingen worden steeds vaker zonder tussenkomst van een rechter afgehandeld. ZSM, Zo Snel of Slim Mogelijk, heet de methode die ook in Amsterdam al twee jaar wordt toegepast. Onlangs werd een nieuwe ZSM-locatie aan het Singel geopend. Wij mochten een dagje meelopen.

[2] In het 'commandocentrum' in de ZSM-locatie aan het Singel zitten vijf mensen rond de tafel: een reclasseringsbeambte, een medewerker van Slachtofferhulp Nederland, een administrateur, officier van justitie Petra Smit en politie-inspecteur Klaas Veenstra. De bedoeling is dat alle benodigde instanties gezamenlijk en tegelijk een zaak gaan bekijken waardoor die sneller dan vroeger kan worden afgehandeld. Normaal zit ook de Raad voor de Kinderbescherming rond de tafel, maar omdat er nu alleen meerderjarige verdachten worden besproken, hoeft deze niet aan te schuiven.

[3] "We hebben hier een man die gisteren heel erg dronken was op straat. Hij was heel baldadig en heeft een ambtenaar in functie beledigd", zegt Veenstra terwijl hij naar het scherm wijst waarop via de beamer de verdachtenmonitor wordt geprojecteerd. De officier van justitie stelt een boete van € 375,- voor. Dan mag de jongeman weer naar huis. Veenstra zal het doorgeven aan het wijkteam waar de man de nacht heeft vastgezeten.

[4] De vorige ZSM-locatie was op de Beursstraat en dat pand barstte uit zijn voegen. Vorig jaar stroomden ongeveer 18.000 zaken bij ZSM-Amsterdam binnen, die zeven dagen per week van 08.00 tot 22.00 uur is geopend. Het bijzondere van ZSM is dat alle ketenpartners onder één dak zitten waardoor er veel sneller kan worden geschakeld. "Hier komen de zaken aan de orde waarmee je als burger het meest te maken krijgt: een fiets of telefoon die wordt gestolen, een auto die is bekrast. Zeer overlastgevend en bloedirritant. Het is fijn als iemand de zaak meteen oppakt", stelt Katelijne den Hartog, verantwoordelijk voor de gang van zaken op de ZSM-locatie en er tevens werkend als officier van justitie.

[5] ZSM werkt als volgt: elke ochtend verschijnt in de computer een lijst met verdachten die de avond en nacht ervoor in de stad zijn aangehouden. Er staat ook bij waarvoor en hoe lang ze al vastzitten en wie al is verhoord. In de ZSM-ochtendvergadering worden alle nieuwe gevallen en de lopende zaken besproken. Moet er nog wat gebeuren? Moet er bijvoorbeeld extra onderzoek worden gedaan? Is de zaak te ingewikkeld dan wordt hij doorgestuurd naar het parket, in alle andere gevallen wordt er bij ZSM een eindbeslissing genomen.

[6] Lukt het om een zaak binnen drie dagen op zitting te krijgen, dan heet dat tegenwoordig supersnelrecht. Duurt het maximaal 17 dagen, dan wordt het snelrecht genoemd. De meeste zaken die bij ZSM worden afgehandeld, betreffen winkeldiefstal, geweldpleging tijdens het uitgaan en zakkenrollerij.

Leestekst 2. Een bijzondere vinding

Deze tekst komt uit een krant. Hierbij horen vraag 5 t/m 8.

[1] Een duurzame oplossing voor het mestoverschot. 'Bio-kunstenares' Jalila Essaïdi uit Eindhoven komt met textiel en andere materialen op basis van koemest.

[2] Draagt dat wel lekker, zo'n jurk van koeienpoep? "Het is niet zo raar als je zou verwachten", zegt Mushira, een van de mannequins die de kledingstukken showt op de catwalk in de wei van Philips Fruittuin in Eindhoven. De poep ruik je niet, zie je niet en voel je niet. "Het draagt heel comfortabel en luchtig. Echt heel mooi." Te midden van twee koeien lanceerde Jalila Essaïdi haar nieuwe vinding: plastic, textiel, karton en papier uit koemest. De Eindhovense bio-kunstenares en ondernemster pretendeert een duurzame oplossing voor het mestoverschot in handen te hebben. Landbouworganisatie ZLTO is een van haar partners in het project.

[3] Mestdrogingfabriek De ambitie is om binnen drie jaar materialen op basis van koemest te kunnen produceren. Essaïdi praat met partijen over de bouw van de benodigde installatie die aan een mestdrogingfabriek kan worden gekoppeld. Geïnteresseerde industriële afnemers van bijvoorbeeld karton, papier en textiel zijn ook in beeld, zegt ze. Met behulp van Neelie Kroes is contact gelegd met mogelijke internationale investeerders. De oud-politica is nationaal startup-ambassadeur, oftewel aanjager van nieuwe bedrijvigheid. In potentie heeft Essaïdi een miljardenbusiness aangeboord, wordt achter de schermen gedacht. De geboren Eindhovense heeft een fascinatie voor de natuur. In een overleg met de provincie over haar projecten kwam het mestoverschot ter sprake. "Als je het mestoverschot voor ons oplost, heb je ons aan boord." Voor koeienmest lijkt dat gelukt. Vezels uit het gras dat de koeien verorberen, zijn de grondstof voor de productie van papier, karton, plastic en textiel. Met mest van varkens en kippen werkt dat zo niet, want deze dieren eten geen vezels. Essaïdi bestudeerde bestaande technologieën om de mest te scheiden in een droog en een nat deel. De waardevolle ingrediënten in het droge deel zijn de vezels, die nog ruiken naar gras. Verschillende chemische bewerkingen zijn nodig om de vezels geschikt te maken als grondstof voor de volledig afbreekbare materialen. Essaïdi is overtuigd van haar succes. "We hebben laten zien dat het werkt. Maar ik geloof er vooral zo in door de mensen met wie ik erover praat." De betekenis van haar vinding kan ver reiken, schetst ze. "Boeren kunnen anders gaan opereren. Als ze hun koeien beter gras met meer vezels geven, vergroten ze de opbrengst aan grondstoffen uit de mest."

[4] Luiers Nieuwe werkgelegenheid lonkt. Textiel dat nu in het buitenland wordt gekocht, zou in de regio kunnen worden geproduceerd. En papier of karton uit mest scheelt een hoop bomen. Voor bioplastic hoeven geen aardappels of mais te worden gekweekt. Maar ook luiers of Legoblokjes zouden uit mest kunnen worden gemaakt. "We kijken op welke schouders van welke reuzen we gaan staan om dit uit te bouwen", stelt Essaïdi deelname van grote partijen uit binnen- en buitenland in het vooruitzicht. Om namen te noemen is het nog te vroeg. "We zullen keuzes moeten maken. Voor textiel bijvoorbeeld is de vraag of je kunt opboksen tegen de Chinese markt."

Leestekst 3. Alleen op vakantie gaan is een zegen

Deze tekst komt uit een krant. Hierbij horen vraag 9 t/m 14.

[1] Je hoeft met niemand te overleggen, beleeft mooie ervaringen veel intenser en hebt eindelijk tijd voor rust en reflectie.

[2] Het is een doodnormale vraag bij terugkomst van vakantie: "Met wie was je?" Het antwoord "met mezelf" leidt daarentegen niet zelden tot een "oh, oké" en een opgetrokken wenkbrauw boven de verbaasde ogen. Soms is er de meewarige blik van medelijden, in de trant van: ah, je bent dus vast single. Of de factcheck: "Wilde je dat zelf of kon er niemand mee?"

[3] Ondanks het groeiende aantal singles is alleen op vakantie gaan voor veel mensen nog steeds een bijzonderheid. Hoewel het bij lange reizen geaccepteerder lijkt - niet iedereen kan zomaar een paar maanden vrijaf nemen - wekt de keuze om solo te reizen bij een kortere vakantie vaker bevreemding. Dat is helemaal zo bij een weekend: een weekendje weg, zo leren alle reclames (en aanbiedingen voor hotelkamers) ons, dat doe je toch met z'n tweeën? Terwijl het geweldig kan zijn alleen te gaan, en dan bedoel ik niet 'alleen' met een groepsreis, maar echt met alleen jezelf. De voordelen zijn eindeloos: je kunt eten en drinken wat, waar en wanneer je wilt; je hoeft met niemand te overleggen of rekening te houden als je iets gaat doen, hoe laat je gaat slapen of opstaat. Dat klinkt niet alleen asociaal, dat is het ook. Maar het is ook ultiem bijkomen en opladen. Er is niets zo ontspannend als alleen te ontwaken met de hele dag voor je, zonder ook maar een enkele verwachting. Zeeën van tijd rollen zich voor je uit. Heerlijk. Hostels zijn op zo'n vakantie wat mij betreft dan ook verboden terrein. Voor je het weet, sta je weer eindeloos te polderen met een groepje backpackers of het pizza, pasta of toch de Chinees wordt.

[4] Een van de bezwaren die mensen vaak opwerpen, is dat ze er zo tegenop zien alleen te eten en drinken, in een restaurant of kroeg. Andere mensen zouden hen misschien eens 'zielig' kunnen vinden. Ten eerste: uit onderzoek blijkt dat iedereen altijd vooral met zichzelf bezig is, niemand let dus op je. Ten tweede: als je iemand alleen ziet, denk je dan ook per definitie 'goh, wat zielig'? Zeker, de allereerste keer alleen buiten de deur eten, kan onwennig aanvoelen. Maar als eenmaal deze hobbel is genomen, dan zul je merken dat elke keer makkelijker wordt. Dat boek, mobiel en krant al snel onaangeroerd blijven, omdat je met je volle aandacht zit te genieten.

[5] Een ander veelgehoord bezwaar: dat je mooie ervaringen niet kunt delen. Maar hoe bevrijdend is het niet alles continu te hoeven delen met anderen? Bovendien kan een mooie ervaring die je in je eentje beleeft, veel intenser aanvoelen dan wanneer je deze gezamenlijk hebt. Net zoals tijd alleen dubbel zo lang aanvoelt: twee weken vakantie voor de prijs van één.

[6] En dan is er nog de veel gestelde vraag of constatering: "Het is toch vreselijk saai alleen?" Dat ligt helemaal aan jezelf. Tenzij jij jezelf saai gezelschap vindt, is het allesbehalve saai om jezelf te entertainen. Natuurlijk kun je in gezelschap van anderen ook momenten hebben waarin je tot rust komt. Maar een uurtje of een middagje alleen door een stad banjeren is toch anders dan dagen, weken of maanden achtereen in je eigen tempo rond hobbelen. Minstens een keer per jaar rol ik dan ook de koffer even alleen het vliegveld op. Partner of geen partner.

[7] Het allergrootste voordeel van alleen zijn is dat je ineens jezelf weer kunt horen denken. Omdat je gedachtestroom niet wordt onderbroken door anderen kun je bijvoorbeeld beter reflecteren op je leven, op jezelf en op wat je wilt. Je kunt eens tot andere ideeën en inzichten komen. Of de eeuwige maalstroom valt juist een keer stil. Alleen is maar alleen, luidt een bekend gezegde. Maar het is veel meer dan dat. Wie het voor elkaar krijgt in zijn eentje te kunnen genieten, ook op vakantie, wint heel veel. En dat is niet alleen omdat je het tweepersoonsbed voor jezelf hebt.

Leestekst 4. Zakgeld

Deze tekst komt uit een krant. Hierbij horen vraag 15 t/m 20. Vijf tips voor het geven van zakgeld

[1] Kinderen die zakgeld krijgen, leren beter met geld omgaan. Wat is een goed bedrag? En leer je een kind sparen of juist uitgeven? Volwassenen die als kind niet leerden omgaan met geld, hebben vaker geldproblemen. 61 procent van de volwassenen met betalingsachterstand zegt geen financiële opvoeding te hebben gehad. Ook sparen ze minder en kopen ze vaker spullen waarvoor ze eigenlijk geen geld hebben, blijkt uit onderzoek van de site Wijzer in geldzaken en het Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting (Nibud). Zakgeld geven is een goede manier om latere problemen te ondervangen. Wat is een goede leeftijd om met zakgeld te beginnen? En hoeveel geef je? Vijf tips.

[2] Tip 1: Begin op tijd Zakgeld is leergeld, wordt vaak gezegd. En daarom kun je er maar beter vroeg mee beginnen, adviseren Nibud en Wijzer in geldzaken. Dat wil zeggen: op ongeveer zesjarige leeftijd. Dan gaan de meeste kinderen naar groep drie en leren ze rekenen en eenvoudige sommetjes maken. Ook kunnen de kinderen vanaf die leeftijd munten herkennen. "Het is zonde als je niet bij de ontwikkeling aansluit en pas veel later begint", zegt Annemarie Koop van het Nibud. Het is daarom ook verstandig om - vooral in het begin - contant geld te geven. Dan zien kinderen hoeveel muntjes van 10 cent er in een euro gaan bijvoorbeeld. En hoeveel wisselgeld ze terugkrijgen. Koop: "Het gaat er dan ook nog niet zozeer om hoeveel ze krijgen, maar meer dát ze iets krijgen." Jonge kinderen kunnen nog geen goede inschatting maken van de waarde van het geld. Voor zover zij weten is een nieuwe fiets even duur als een pakje kauwgom. Als ze iets ouder worden - een jaar of acht - begrijpen ze bedragen beter en krijgen ze meer besef van tijd. Ze snappen dan ook dat je iets groters kunt kopen als je eerst geld opzijlegt.

[3] Tip 2: Kies een eerlijk bedrag Maar dan blijft nog de vraag: hoeveel geef je? Op de websites van het Nibud en Wijzer in geldzaken staan tabellen met richtbedragen per leeftijd. Die zijn gebaseerd op twee grote enquêtes onder kinderen en jongeren. Kinderen van zes tot acht krijgen gemiddeld 1 tot 2 euro per week. Daarna komt er voor elk levens- of schooljaar ongeveer 20 cent bij. "Het is veruit de meest gestelde vraag van ouders", zegt Henriëtte Raap van Wijzer in geldzaken. "De hoogte van het bedrag hangt natuurlijk ook af van de draagkracht van ouders. Voor de een is een euro best veel, voor de ander is het niks. En wat moet een kind er allemaal van betalen?" Is het allemaal bedoeld voor snoep of speelgoed? Of ook voor cadeautjes voor familieleden en een abonnement op de Donald Duck? Vindt een kind het zakgeld toch te laag, dan is het tijd voor onderhandelingen. "Laat je kind proberen te onderbouwen waarom het bedrag omhoog moet. Stimuleer het om een plannetje te maken en met argumenten te komen", zegt Raap. "Ook dat is heel leerzaam."

[4] Tip 3: Maak duidelijke afspraken (en houd je daaraan) "Een onderdeel van leren omgaan met geld is weten hoelang je met een bepaald bedrag kunt doen. Geef zakgeld daarom altijd op een vaste dag", adviseert Koop. "Als kinderen het de ene keer op zaterdag krijgen en dan weer op dinsdag, weten ze niet waar ze aan toe zijn." "Geef daarom ook niet zomaar geld extra als het op is", zegt Raap. "Kinderen moeten leren dat ze geld maar één keer kunnen uitgeven en dat er een grens is aan wat ze kunnen kopen. Het is juist goed als ze alles in één keer uitgeven aan een berg snoep en daar later spijt van hebben. Ze moeten dat soort fouten kunnen maken." "Wat vaak goed werkt, is een soort contractje opstellen", zegt Koop. Zet dan duidelijk de afspraken op een rij - hoeveel, wanneer en wat moet je ervan doen? - en hang het op in huis.

[5] Tip 4: Leer je kind sparen - of juist uitgeven "Het is belangrijk te weten wat voor geldtype een kind is", zegt Koop. "Let daarom goed op het gedrag van het kind." Sommige kinderen geven het liefst al hun zakgeld uit op de dag dat ze het krijgen. Anderen stoppen het elke week braaf in hun

spaarpot en doen er daarna niets mee - op af en toe tellen na. "De manier waarop een kind met geld omgaat, kan erg botsen met het geldgedrag van ouders", aldus Koop. "Probeer toch aan te sluiten bij het gedrag van het kind en waar nodig bij te sturen of te helpen. Want uitgeven of sparen, ze moeten het allebei leren." Een kind dat alleen spaart, vindt geld uitgeven misschien moeilijk of spannend. Koop: "Geld uitgeven is ook leren nadenken en kiezen wat je wilt, dat is soms lastig." Spreek dan af samen iets te kopen. Een kind dat alleen maar uitgeeft, moet leren dat sparen belangrijk is en loont. Omdat je iets groters kunt kopen bijvoorbeeld, maar ook omdat het goed is om voorbereid te zijn op onverwachte uitgaven. Grote aankopen moeten ze later ook plannen. Koop: "Een spaarpot werkt goed. Ze zien het bedrag groeien, dat motiveert."

[6] Straffen met zakgeld past misschien gemakkelijk in het rijtje van dreigementen als 'zonder eten naar bed'. "Toch kunnen ouders dat beter niet doen", zegt Raap. "Zie zakgeld niet als een straf of beloning voor bepaald gedrag. Het is gewoon een onderdeel van groot worden en van verantwoordelijkheid krijgen." Dat betekent ook: niet boos worden als ze het niet op de manier uitgeven waarop je het als ouder graag zou willen. Het kan dan weer geen kwaad af en toe geld te geven voor een klusje. Raap: "Ook geld verdienen moet je leren. Maar dat hoeft echt niet bij elk klusje, want in veel gezinnen hoort meehelpen in het huishouden er ook gewoon bij."